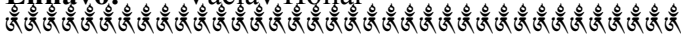

Enhavo: Václav Hollar

Václav Hollar (Wenceslaus Hollar Bohemus)

(eseo)

„Se ne ekzistus Hollar, ni ne konus London-on...“

Ĉu tiun troig-eldiron iu leganto povas toleri – estas la demando... Sed la brita fakulo tuj daŭrigas: „Ni scius preskaŭ nenion pri la aspekto de Londono antaŭ la granda incendio en la j. 1666, se ĝin ne bildigus Wenceslaus Hollar. La t.n. Longa panoramo de Londono estas nekredible detala.“

Václav Hollar (alinome Wenceslaus) (1607 – 1677) naskiĝis sur sojlo de turbulenta tempo, kiu en fajro kaj fulmo de la tridek-jara milito ekskuegis ĉiujn spiritajn kaj moralajn sekurecojn.

Václav naskiĝis en Prago, kies artplenan medion instigis kaj forte influadis la imperiestro Rudolf II. (alinome Rudolfo la Dua). La kunvortaĵo „rudolfínská Praha“ – la Prago de Rudolfo – estas ja fenomeno en la mondo ne preterlasebla kaj la beataj spuroj de tia tempo estas la fundamento de Prago kiel „baroka urbo“. Ni ne okupiĝas pri la familio Hollar, nur tion ni menciui, ke la patro de Václav, kvankam li tute ne estis gravulo, li fariĝis tamen „persono grava“ – responde-

ca oficisto en la kabineto de Lando-posedaĵo-registrado (Zemské desky), rekte en la Burgo Hradčany.

Do, oni povas diri, ke en la vejnoj de Václav fluis „baroka sango“, kiu formis lian personecon. Dank’ al sia patro li havis en la Burgo eblon estadi en atelieroj de la plej famaj majstroj, kiujn la Imperiestro mem allogis en la landon, kaj kiuj precipe lokiĝis en la urbo kaj en la burgo-kvartalo Hradčany.

La 20-jaraĝa Václav, jam matura artisto, foriras el Prago kun amaso da ĉeĥaj (bohemiaj kaj moraviaj) protestantoj, ekzilintoj, post la milita katastrofo sur la Blanka Monto...

Surprize, ke lin ne allogis la „lando de baroko“ – do Italio, sed li celis en la germanan urbon Frankfurto ĉe Majno, kie li ellernis en gravur-faka ateliero de la fama majstro Matthaeus Merian.

Lian pluan vivosorton influis konatiĝo kun la angla nobelo Thomas Howard, grafo Arundel, kiu tiam vojaĝis tra Eŭropo kiel ambasadoro de la angla reĝo.

Hollar al li proponis siajn servojn, kaj de tiam li jam dokumentis lian tutan misio-vojaĝon (perbilde, desegnomaniere).

En la j. 1636 li forveturis en Anglion, kie li lokiĝis por ĉiam. Li fariĝis arĥivisto de artkolektaĵoj de sia mecenato Arundel. Li fiksis sian vivon en Londono. Li havis monon, edziĝis, naskiĝis al li unu filino kaj unu filo. Komenciĝis la plej fruktodona periodo de lia vivo.

Sed poste en Anglio ekestis la konataj tempoj de konfliktoj, kiuj gvidis al la Civitana milito. Hollar forveturis en Nederlando kun la Grafo kaj kun siaj familianoj. Kiam li en la j. 1652 revenis en Anglion, la „feliĉo turnis al li dorsen“...

Mortis lia edzino, kaj pro la nigra pesto ankaŭ lia filo. Kiel bildartisto li estis plu alte pritaksata – sed ne monokoncerne! La ekzekuto de la reĝo Charles I (en la j. 1649) estis ankaŭ fino de la reĝa favoro al Václav Hollar. La nova reĝo – filo de la antaŭa – Charles II pli interesiĝis pri siaj konkubinoj ol pri bonfarto de la artisto. (Rim.: des pli frapa ironio, ke V.H. estis desegnoinstruisto de la juna princo.) Do, Václav jam ne estis favorato de la reĝa korto, nun li vivtenis sin precipe kiel ilustristo por eldonejoj.

Ne pro aventuremo, sed pro malfacilaj vivkondiĉoj, jam estante 62-jaraĝa, Václav Hollar viciĝis al la ekspedicio en Afrikon, kiun entreprenis la nepo de lia iama mecenato, ankaŭ grafo Howard Arundel, kaj kion Václav same abunde kaj precize dokumentis. Gravaj estas liaj grandlarĝaj desegnaĵ-verkoj de la maroka urbo Tanger, precipe de ties citadelo.

Václav Hollar mortis en Londono, en la j. 1677, preskaŭ forlasita kaj preskaŭ forgesita...

Nun ni menciu la bone konatan leĝon: „kion la historio malnova kaŝ-forgesas, la nova malkaŝas.“ Same okazis ankaŭ rilate al nia Václav Hollar.

Apud la desegnaĵoj de Leonardo da Vinci la plej valora artjuvelaro de la reĝino Elizabeto II estas ĝuste la desegnaĵoj de Wenceslaus Hollar Bohemus (deponitaj en la burgo Winsdor). Kvankam ili estas tre delikataj artefaktoj, kiuj „timas la lumon“, la Reĝino tamen kelkajn pruntis por la retrospektiva ekspozicio, kiu okazis en Prago, en la j. 2019 – 2020.

Nun, kiam ni priskribis (nur enkadre) la biografion de la bildartisto Václav Hollar, ni transiru al kelkaj, almenaŭ al la plej frapaj verkoj de li.

(Rim.: Ni nomas ĉiujn „desegnoj“, kvankam multaj estis poste refaritaj en aliaj grafikaj teknikoj, precipe gravuraj.)

Certe la plej fama estas la verko „Dobrá kočka, která nemlsá“ (*Bona estas nefrandema kato*). Ne atendu klarigon de tiom neordinara titolo; ĝis nun neniu en la art-mondo malkovris la enigmon. (Denature ĉiu kato estas „frandema“, ĉu...) Oni povas supozi, ke tio estas lia rememoraĵo al la junaĝo en Prago (kiu tiam abundis je ratoj kaj certe je katoj). Ĝi ja estas „la plej fama“, sed certe ne unusola tiaspeca objekto de la artisto.

La Nacia Galerio Praha listigas en sia deponaĵo Hollareum ĉirkaŭ 5500 desegnaĵojn, kaj inter ili videblas, ke V.H. ŝatis ĉiujn objektojn vilajn („harozajn“), kaj tiujn li precize prilaboradis. La „kato“ ne estas unusola besteto, estas eĉ „bestoj - bestegoj“ – li kiel la unua dokumentis por eŭropanoj elefantojn (en cirko); troviĝas teneraj estaĵoj kiel papilioj, fiŝoj, ostroj, abundas floroj kaj fruktoj.

Kio estas afero unika – estas la „katalogo“ de kostumoj, kiuj speguligas la modon en Londono, en Amsterdamo, en Prago (Rim.: mi kuraĝas diri, ke la pragaj urbaninoj ne estis la plej elegantaj! M.T.)

Ĉe la vestaĵoj por la vintro-sezono oni povas admiri kaj ĝui ĝuste la bele prilaboritajn peltojn (duonmanteloj, pelerinoj, mufoj). Ĉe kostumoj por varmaj sezonoj nin allogas flandraj puntaĵoj, kiuj ornamis kaj virinajn kaj virajn vestojn. Sed nia koro „degelas“, se ni alrigardas abundajn bukedojn da floroj. Plej ofte estis bildigitaj tulipoj, tiama valora raraĵo, kies bulbetoj estis „pagitaj per oro-mono.“ (Rim.: Devene de sub-altajaj ebenaĵoj, tra Turkolando kaj Persio ili alvenis al Nederlando.)

Václav Hollar elkreis kelkajn desegnaĵojn de Prago, inkluzive larĝajn panoramojn, kaptitajn de la dekliva flanko de la monteto Petřín. Laŭdire li estis „artisto-kronikisto“. Oni povas supozi, ke kelkajn desegnaĵojn li faris jam kiel urbano, kiel juna lerta desegnisto. Sed la plej gravaj estis la artob-

jektoj faritaj okaze de lia unua (kaj lasta) vizito, en la j. 1636. Mi jam menciis, ke la grafo Arundel estis ambasadoro de la angla reĝo Charles I, koncerne eventojn, kiuj estas bone konataj el la historio. En Prago li restis 7 tagojn – ĉar li avidis je la famegaj art-kolektoj de la imperiestro Rudolfo. Li loĝis en la subburga kvartalo Malnova Urbo. Kaj Václav estis lia favorplena „ĉiĉerono“ tra sia amata naskiĝurbo, kaj eĉ tra la kolekt-kameroj en la Burgo (Hradčany).

Certe dum la menciitaj tagoj maturiĝis en li la ideo, ke li strebos mezuri siajn art-kapablojn per panoramo de Prago, per la fata defio, kiu suferigas ĉiun artiston, kiu naskiĝis en tiu ĉi fascina urbo, kiu renkontiĝis kun Prago kiel kun granda brilanta vizio, kiun oni povas neniam forviŝi el sia memoro. Václav ekuzis sian nemultan liberan tempon kaj desegnis grandan alrigardon al Prago de Petřín (krom aliaj desegnaĵoj). (Rim.: ĉion li poste prilaboris dum la restado en Amsterdamo.)

Kompreneble, ke la plej multajn verkojn li kreis en Londono.

Londono: en la tempo de la alveno de Václav Hollar ĝi estis urbo, kiu havis ankoraŭ mezepokan aspekton kaj karakteron. Ĝi ja ankoraŭ estis „la urbo, kiu inspiris Ŝekspiron“ (+1616). (Rim.: komparu la tiaman „barokan Pragon“.)

Dankema Hollar memkompreneble kiel la unuan objekton de sia verkado kaptis la larĝspacan rezidejon de sia patrono, ĉar la loko al la artisto mem, (ankaŭ al la hodiaŭa spektanto) efikis per sia hejmeca kaj intimeca ĉarmo. La elrigardo el fenestro prezentis al li loĝdomojn, mastrumdomojn, hejmkapeleton, servistarspacojn, kuirejon, ŝedojn, lignotenejojn, stalojn, forĝejojn, ĉarŝirmejojn, kokinejojn, kolombejojn.

Kiom agrable estas vidi jenan patriarĥan manieron de tiama vivo. Ankaŭ por la nuntempa vizitanto, kiu eble havas la opinion, ke Londono konsistas (= konsistis) nur el palacoj kaj domegoj kaj avenuoj (kiuj estis konstruitaj post la granda incendio 1666). Sed por la nacia historio estas pli grave scii, kiel aspektis la Urbo staranta tiam sur la loko pli ol 1 500 jarojn. Kaj pri tio meritas Wenceslaus Hollar, tiam la plej fama Bohemus. En liaj verkoj oni „legas“ poezion, al kiu ĉiu spektanto cedas.